

УДК 338.45:332.14

JEL Classification: M11, O32

Наталія Кармазіна

Академія муніципального управління
вул. Фрунзе, 164, м. Київ, 04073
к.н.д.у., доцент кафедри обліку і аудиту

МОДЕЛЮВАННЯ ПРОЦЕСУ РЕГІОНАЛЬНОГО ІННОВАЦІЙНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ В МЕЖАХ ЕКОНОМІЧНОГО ПРОСТОРУ ДЕРЖАВИ

Анотація. Дослідження стратегій сталого розвитку національного та регіональних рівнів дозволяє визначити, що пріоритетним є реформування системи державного регулювання з експансією на нові ідеї та управлінські інновації для створення моделі сучасного регіонального інноваційного менеджменту. Розроблена структурно-логічна схема формування механізму реалізації стратегії управління відтворювальних процесів у регіональній економічній системі. Запропоновано система заходів економічної політики просторового поєднання декількох прилежних промислових комплексів регіонів у каскадну форму організації міжрегіональної взаємодії із локалізацією зусиль на реальний сектор регіональної економіки.

Ключові слова: управління, стратегія, каскадна форма, інноваційний менеджмент, зростання, економічне регулювання, засоби, потенціал, міжрегіональна взаємодія, моделювання.

Наталья Кармазина

МОДЕЛИРОВАНИЕ ПРОЦЕССА РЕГИОНАЛЬНОГО ИННОВАЦИОННОГО МЕНЕДЖМЕНТА В ПРЕДЕЛАХ ЭКОНОМИЧЕСКОГО ПРОСТРАНСТВА ГОСУДАРСТВА

Аннотация. Исследование стратегий устойчивого развития национального и региональных уровней позволяет определить, что приоритетным является реформирование системы государственного регулирования с экспансией на новые идеи и управленческие инновации для создания модели современного регионального инновационного менеджмента. Разработана структурно-логическая схема формирования механизма реализации стратегии управления воспроизводственных процессов в региональной экономической системе. Предложено систему мер экономической политики пространственного сочетания нескольких прилегающей промышленных комплексов регионов в каскадную форму организации межрегионального взаимодействия с локализацией усилий на реальный сектор региональной экономики.

Ключевые слова: управление, стратегия, каскадная форма, инновационный менеджмент, рост, экономическое регулирование, средства, потенциал, межрегиональное взаимодействие, моделирование.

Natalia Karmazina

Academy of Municipal Management,
164 Frunze str., 04073 Kyiv, Ukraine
PhD, Assoc. Prof., Department of Account and Audit

MODELING OF THE PROCESS OF REGIONAL INNOVATION MANAGEMENT WITHIN THE ECONOMIC SPACE OF THE STATE

Abstract. *Research strategies for sustainable development of the national and regional levels to determine what the priority is reforming the system of state regulation with expansion to new ideas and managerial innovations to create a model of a modern regional innovation management. Developed structural-logical scheme of the formation mechanism of the implementation of management strategies of reproduction processes in the regional economic system. The proposed system of economic policy measures of the spatial combination of several composite industrial complexes regions in cascade form of the organization of interregional interaction with localization efforts on the real sector of the regional economy.*

Keywords: *management; strategy; cascade form; innovation management; growth; economic regulation; funds; potential; interregional interaction; modeling.*

Вступ. Актуальність проблеми обумовлена недостатньою теоретичною розробленістю питань формування та реалізація інноваційно-інвестиційної політики держави в розвитку промислового регіону. Особливу гостроту в реалізації завдання економічного розвитку придбали два аспекти, а саме: з одного боку, випереджаюче скорочення інвестицій і затребування інноваційних технологій для відновлення стратегічного потенціалу, з іншого - посилення диференціації економічного потенціалу регіональних економічних систем країни. Обидва вони проявляються в наростанні негативних соціально-економічних наслідків для економіки в цілому. В зв'язку з цим об'єктивно необхідна наукова розробка реальної переорієнтації інвестиційного процесу на завдання економічного зростання кожного регіону країни за рахунок якісних глибинних перетворень, що охоплюють багатокomпонентні макроструктури, відкриваючи нові можливості економічного регулювання відтворювальних процесів у регіонах. Визначальною ознакою сучасного етапу розвитку регулювання відтворювальних процесів у регіональній економіці держави є ускладнення її структури, прискорення науково-технологічних змін та розвиток процесів глобалізації.

Вагомі здобутки в дослідженні різнопланових теоретичних та практичних проблем щодо формування системи макроекономічного регулювання розвитку промисловості в регіонах представлені у працях О. Амоші, О. Алімова, Б.Буркинського, С. Дорогунцова, А. Касича, Л. Чернюк, О. Царенко, С. Шкарлета та ін. Проте, потребують ґрунтовного наукового підходу визначення етапів реалізації політики макроекономічного відновлення потенціалу реального сектору економіки регіону, напрямів та пріоритетів стратегічного управління та моделювання процесу реінжинірингу регіональних соціально-економічних систем в контексті стійкого розвитку держави.

Постановка завдання. Мета роботи полягає в удосконаленні методичних підходів до формування стратегій економічного відновлення регіональної економічної системи шляхом розроблення структурно-логічної схеми формування механізму реалізації регіонального інноваційного менеджменту, що дає змогу запропонувати систему заходів економічної політики просторового поєднання декількох прилежних промислових комплексів регіонів у каскадну форму організації міжрегіональної взаємодії із локалізацією зусиль на реальний сектор регіональної економіки.

Результати. Виклики глобальної економічної кризи вимагають технології реалізації регіональної економічної політики через розроблення і реалізацію дієвої стратегії,

невід'ємною складовою якої є комплексна система передбачення, зниження негативних проявів та прискорення виходу на новий виток розвитку економічної системи. Відсутність подібної стратегії, як показує досвід, приводить до безсистемності, відсутності загальної спрямованості й спадкоємності проведених заходів, ігноруванню істотних взаємозв'язків між елементами й процесами, і в результаті може привести економічну систему регіону до колапсу [3].

Результати дослідження доводять, що відтворення структури регіональної економіки, адекватної реальним потребам регіону, внутрішнього і зовнішнього ринків, можливостям ресурсної бази та сучасним прогресивним технологіям передбачає, в першу чергу, завдання перепрофілювання регіону з традиційного індустріального розвитку на виробництво наукомісткої високотехнологічної продукції.

На наш погляд з урахуванням загального вектора інноваційного розвитку України, стратегія управління відтворювальних процесів у регіональній економічній системі повинна формуватися шляхом комбінування стратегії реструктуризації економічної системи, орієнтованої на формування каскадних форм просторової організації міжрегіональної взаємодії сучасних РПК та стратегії інституціональної корекції, орієнтованої на застосування сукупності спеціальних інституціональних інструментів, за наступною структурно-логічною схемою механізму її реалізації (рис. 1).

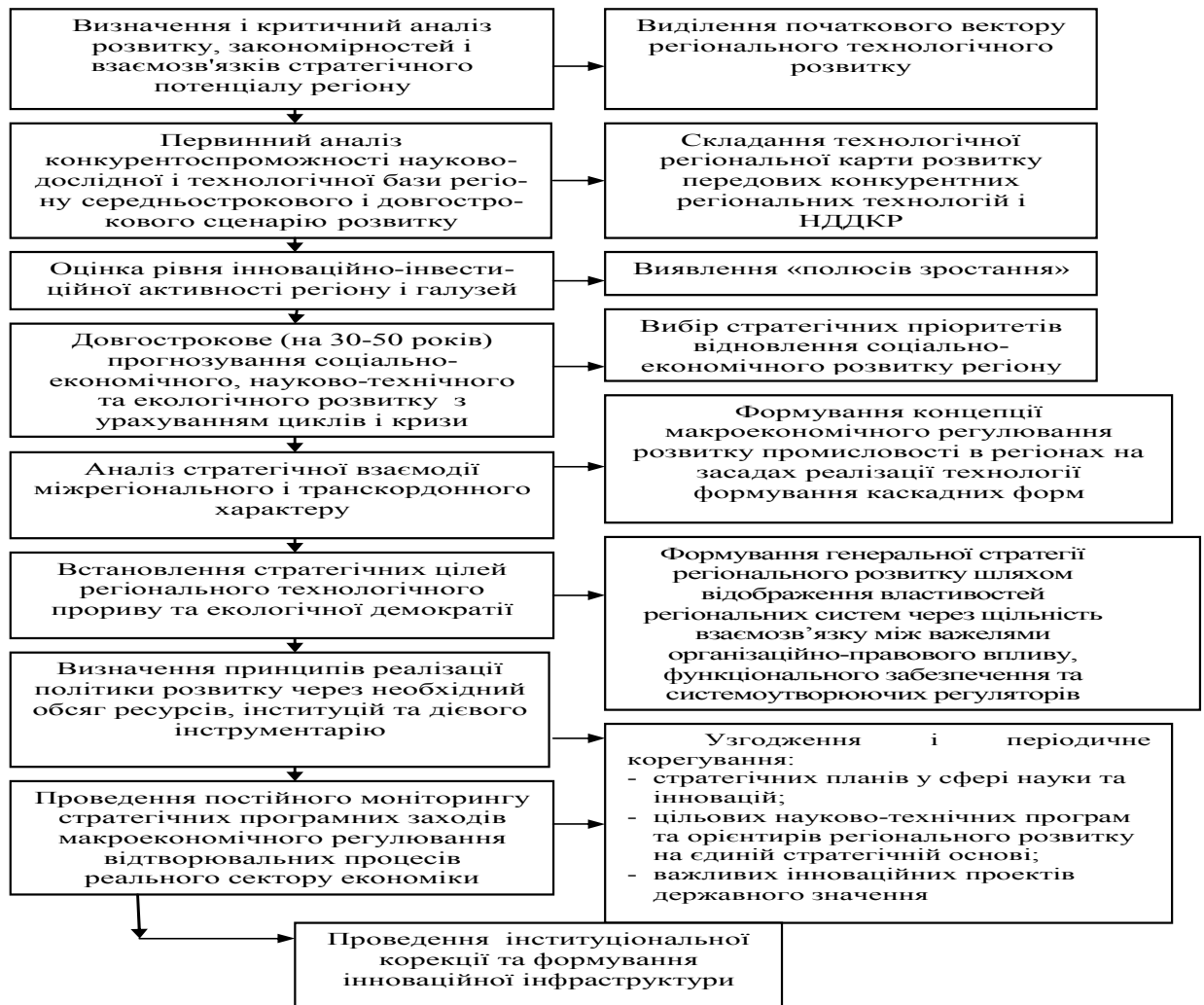

Рис. 1. Структурно-логічна схема формування механізму реалізації стратегії управління відтворювальних процесів у регіональній економічній системі
(за пропозиціями автора)

Таким чином, стратегія управління відтворювальних процесів у регіональній економічній системі повинна сприйматися як основа стратегічного інвестиційного проекту соціально-економічного розвитку регіону, метою якого є технологічний прорив, формування конкурентних переваг, зняття соціальної напруженості в регіоні. Формування ефективної стратегії регіонального розвитку дозволить здійснити стратегічно-інноваційну функцію держави в регульованій ринковій економіці.

Отже, формування та реалізація економічної політики відтворення потенціалу соціально-економічного розвитку регіону в поєднанні з інноваційно-інвестиційним процесом визначається нами, як головна структурно-економічна надбудова економічного регіонального розвитку регіонів, їх сталого розвитку.

Для забезпечення сталого просторового розвитку в найкоротші строки нами визначені наступні заходи превентивно-стимулюючого та заохочувального характеру, як:

а) терміново виробити довгострокову структурну стратегію, основний акцент зробити на інноваційний прорив, серцевиною якого стане розповсюдження останніх поколінь п'ятого технологічного укладу (комп'ютери, ракети, авіа- і електронна промисловість) і освоєння перших поколінь шостого укладу (інформаційні, біо- та нанотехнології), - у вузьких сферах, в яких поки що є передумови випереджаючого, а не доганяючого розвитку, досягнення світової конкурентоздатності і які мають ключове значення для інноваційної модернізації економіки. Політика інноваційного прориву має базуватися на зміцненні конкурентних переваг Дніпропетровської області у, перш за все, космічному секторі, сферах альтернативної енергетики (водень і біоетанол), військового машинобудування. Причому перший ешелон прориву повинен спиратися на вітчизняні винаходи і розробки, які гарантують світову конкурентоздатність. Серед різноманітності науково-технічних досягнень і перспективних ідей необхідно ретельно відібрати декілька конкретних розробок і тим, які можна достатньо швидко (5-10 років) упровадити в промислове виробництво, тобто зробити їх лідируючими, «флагманськими» напрямками майбутніх революційних перетворень промисловості [7]. Ці розробки повинні бути підтримані масштабними фундаментальними дослідженнями. Другим ешеленом повинно йти більш широке коло галузей, які забезпечують інноваційну модернізацію провідних галузей виробництва і соціальної сфери з поєднанням вітчизняних і імпортованих технологій, в тому числі іноземних інвестицій, але з поступовим нарощуванням частки вітчизняних технологій. Мова йде, перш за все, про відродження (при сильній підтримці держави) будівництва, транспорту і аграрного сектора, виробництва екологічно чистих продуктів, послуг в сфері аутсорсингу [2];

б) проведення регіонального менеджменту економічного розвитку просторових систем. В цьому напрямку доцільно поділити, зокрема, крупні промислові підприємства на три групи: ефективно працюючі виробничі потужності; проблемні і низькорентабельні виробництва, неефективно працюючі виробничі потужності.

Для проблемних і низькорентабельних виробництв пропонується проведення комплексу заходів з поетапного їх виведення з кризового тренду в режим стійкого функціонування шляхом амортизаційних заходів: введення прискореної амортизації устаткування, використовуюваного для цілей наукових досліджень й інноваційної діяльності; введення механізму стимулювання інвестицій у відновлення основних засобів за рахунок скорочення оподаткованої бази з податку на прибуток на суму капіталовкладень виробничого призначення; введення заохочувальної ставки амортизації до 150,0% із застосуванням прискореної амортизації з коефіцієнтом до 3; перегляд складу амортизаційних груп і строків корисного використання устаткування в напрямку їхнього скорочення; збільшення розмірів амортизаційної премії для окремих груп з урахуванням пріоритетів економічного розвитку. Затрати на реалізацію даного заходу цілком окупаються додатковими податковими доходами, які буде отримувати регіональний бюджет від підприємств, що стануть прибутковими [6].

Структурне перетворення у суспільному відтворенні продуктивних сил регіонів передбачає вирішення завдання покращення ділового середовища. Світова практика

засвідчує, що основними економічними заходами держави щодо активізації бізнес-середовища в умовах економічної кризи є: а) лібералізація процедур ведення господарської діяльності – зниження податкового навантаження, спрощення дозвільних процедур, правил ліцензування, сертифікації, інших норм технічного регулювання, а також зменшення кількості перевірок; б) запровадження практики надання пільгових умов для суб'єктів господарювання малого і середнього бізнесу, що працюють за пріоритетними напрямками, або соціально незахищених верств населення, які здійснюють підприємницьку діяльність, стосовно оренди вільних виробничих площ, потужностей, обладнання та іншого майна комунальних підприємств; в) розбудова інфраструктури бізнесу: бірж, виставкових залів, бізнес-інкубаторів, центрів бізнесу, індустриальних парків, інноваційних центрів, об'єктів сфери послуг; г) забезпечення гарантованого доступу до кредитів для малих і середніх підприємств через розвиток ринку фінансових послуг, формування мережі регіональних фондів підтримки підприємництва та кредитно-гарантійних установ; д) скорочення адміністративних бар'єрів та перешкод для ведення підприємницької діяльності у малому бізнесі; е) формування мережі регіональних фондів підтримки підприємництва і кредитно-гарантійних закладів.

Наголошено, що ефективна реалізація політики відтворення регіональних соціально-економічних систем в контексті сталого розвитку потребує управлінських рішень, які повинні стати основою при формуванні стратегії і цілей розвитку на плановий період часу. При цьому завжди існує конфлікт між цілями довгострокового планування і короткостроковими рішеннями, тому необхідна координація при прийнятті рішень. Адже необгрунтоване і невірне планування розвитку і покращення сукупного регіонального процесу може стати втраченою вигодою від неприйнятих вчасно рішень, а також затратами на помилкові рішення [5].

Регулювання процесів відтворення розвитку регіону потребує проведення вимірів і збору достовірних і точних даних, що є надто проблемним в умовах кризи. Існуюча практика прогнозно-аналітичної діяльності не дозволяє отримати об'єктивну аналітичну та прогнозну інформацію по всій множині соціально-економічних процесів за допомогою традиційних макроекономічних моделей і екстраполяційних методів. Крім того, вказані підходи не дозволяють проводити оцінку впливу регулюючих параметрів, вирішувати задачі цільового регулювання соціально-економічних процесів регіону при формуванні економічної політики.

Доведено, що основним системоутворюючим методом соціально-економічного моделювання відтворювальної регіональної економічної політики є імітаційні моделі, які дозволяють досліджувати складні, слабоформалізовані системи в динаміці, в умовах невизначеності інформації і дії великої кількості факторів стохастичної природи, програвати різноманітні альтернативи, сценарії і стратегії розвитку.

В результаті проведеного аналізу технології роботи регіональних систем з інформаційно-аналітичними задачами нами виділено ряд факторів, які підтверджують актуальність розробки системи підтримки і виконання рішень для соціально-економічного розвитку регіону: потреба оперувати великими обсягами різноманітної інформації; необхідність внутрі- і міжвідомчого узгодження при підготовці і прийнятті рішень в виконавчих органах влади; наявність великої кількості і системної складності задач звітного, аналітичного і прогнозного характеру; різноманітність форм вихідних звітів; розрізнена інформаційно-аналітична підтримка різних етапів регулювання розвитком регіону; використання застарілих моделей і методів прогнозування, відсутність інформаційної бази і інструментарію для використання сучасних комп'ютерних моделей; висока складність процесів регулювання.

Висновки. Визначено, що для успішного управління процесом відтворення регіональних соціально-економічних систем в контексті сталого розвитку необхідно використовувати системи підтримки прийняття рішень, здатні враховувати значний обсяг фінансово-економічної, соціально-демографічної, природно-екологічної та іншої інформації,

проводити регіональний інноваційний менеджмент в межах економічного простору держави для визначення і прогнозування конкретних показників розвитку регіону стосовно можливих в перспективі сценаріїв і на основі їх оцінки визначати найбільш ефективний і прийнятний за економічними, соціальними і екологічними критеріями оцінки, спосіб регулювання розвитку регіонів при загостренні протиріч відтворювального процесу в межах економічного простору держави.

Використана література:

1. Алимов О. М. Стратегічний потенціал – сукупні можливості національної економіки по досягненню цілей збалансованого розвитку [Текст] / В. В. Микитенко, О. М. Алимов // Продуктивні сили України [наук.-теор. екон. ж-л. / гол. ред. Б. М. Данилишин]. – К.: Вид-во РВПС НАН України, 2006. – № 1. – С. 135–151.
2. Бауліна Т. В. Формування державної політики розвитку інноваційно-інтелектуальної сфери: Монографія [Текст] / Т. В. Бауліна. – Київ, РВПС України НАН України та МНТУ МОН України, 2009. – 276 с.
3. Касич А. О. Розвиток інвестиційно-інноваційних процесів в Україні: джерела, оцінка, перспективи: Монографія [Текст] / А. О. Касич – ТОВ «Кременчуцька міська друкарня», 2008 – 406 с.
4. Покропивний С. Ф. Регулювання територіального розвитку : стратегія і ефективність / С. Ф. Покропивний , В. М. Колот. – К. : КНЕУ, 2008. – 352 с.
5. Царенко О.В. Технологія управління економічною безпекою просторових систем [Текст] / О. В. Царенко // Актуальні проблеми розвитку економіки регіону: науковий збірник / [за ред. І.Г. Ткачук]. – Івано-Франківськ: Вид-во Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника, 2012. – Вип. 8. – Т. 1. – С. 114–122.
6. Чумаченко Н. Г. Очерки по економіке региона / Н. Г. Чумаченко. – К. : Наук. думка, 1995. – 338 с.
7. Шумпетер Й. Теорії економічного розвитку: Монографія [Текст] / Й. Шумпетер. – М.: Прогрес. – 1982. – 452 с.

REFERENCES

1. Alymov O.M., Mykytenko V.V. Strategic potential is the combined possibilities of national economy on achievement of aims of the balanced development [Stratehichnyy potentsial – sukupni mozhlyvosti natsional'noyi ekonomiky po dosyahnennyy tsilye zbalansovanoho rozvytku]. *Produktyvni syly Ukrainy – The productive forces of Ukraine, Kyiv, Vol.1, pp. 135–151.*
2. Baulina T.V. Formation of state policy of development of the innovative intellectual sphere [*Formuvannia derzhavnoi polityky rozvytku innovatsijno-intelektual'noi sfery*]. Kyiv, RVPS of Ukraine of the NAN of Ukraine and MNTU MON of Ukraine, 2008, p.276.
3. Kasych A. O. The development of investment and innovation in Ukraine: sources, evaluation perspective: Monograph [*Rozvytok investytsiyno-innovatsiynykh protsesiv v Ukrayini: dzherela, otsinka, perspektyvy: Monohrafiya*], Kremenchuk, Kremenchuts'ka mis'ka drukarnya, 2008, p. 406.
4. Pokropyvnyi S. F., Kolot, V. M. Adjusting of territorial development: strategy and efficiency [*Rehulivannia terytorial'noho rozvytku: stratehiia i efektyvnist'*], Kyiv, KNEU, 2008, p.352.
5. Tsarenko, O.V. Technology management of economic security spatial systems [*Tekhnolohiya upravlinnya ekonomichnoy bezpekoyu prostorovykh system*]. *Aktual'ni problemy rozvytku ekonomiky rehionu: naukovyy zbirnyk – Actual problems of the region's economy, scientific collection*, 2012, No.8, Vol.1, pp. 114–122.
6. Chumachenko, N. G. Essays on the economy of the region [*Ocherky po ekonomyke rehyona*], Kyiv, Naukova Dumka, 1995, p. 338.
7. Schumpeter, J. The theory of economic development: Monograph [*Teorii ekonomichnoho rozvytku: Monohrafiya*], Moscow, Progress, 1982, p. 452.

Рецензія: д.е.н., проф. Микитенко В. В.

Reviewed: Dr., Prof. Mykytenko V. V.

Received: September, 2014

1st Revision: October, 2014

Accepted: November, 2014

